

A kifogásolható Facebook-tartalmakra vonatkozó vélemények a platform magyar felhasználói körében

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Információs Társadalom Kutatóintézete (NKE ITKI) rendszeresen végez reprezentatív hazai kutatásokat az információs társadalom terén. A kérdőívek egyaránt tartalmaznak longitudinális kutatásokra alkalmas kérdéseket és évenkénti új témaköröket is¹. 2021 novemberében telefonos adatfelvétellel vizsgáltuk a magyar Facebook-felhasználók és a platform kapcsolatát. **Ebben a kutatási jelentésben azokról a legérdekesebb eredményekről számolunk be, amelyekből kiderült, mit gondolnak a felhasználók a Facebookon eléjük kerülő kifogásolható tartalmakról.** A témát ilyen mélységben vizsgáló kutatásra első alkalommal került sor a Kutatóintézet 2019-es megalakulása óta, de minden bizonnyal nemzetközi viszonylatban is egyedülállóan gazdag eredményanyag áll rendelkezésünkre. A kutatás reprezentatív a magyar felnőtt Facebook-felhasználókra kor, nem, iskolai végzettség és településtípus szerint egyaránt.

1. A kifogásolható tartalmak jelenlétét nem egységesen ítélik meg a felhasználók

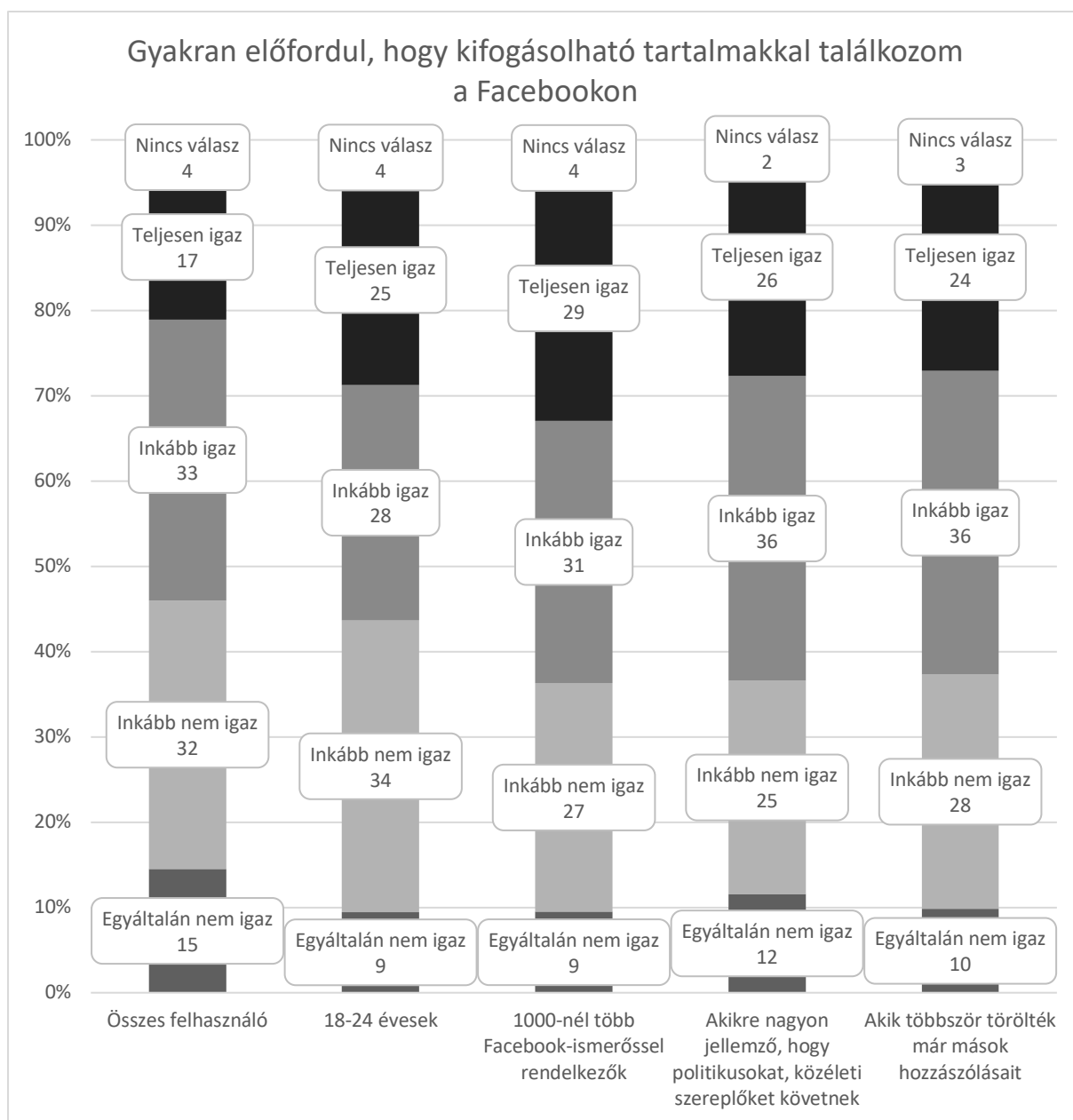
A kutatás rákérdezett, hogy a felhasználók gyakran találkoztak-e a platformon olyan tartalmakkal, amiket kifogásolhatónak találnak.² Mint kiderült, a felnőtt magyar facebookozók 17%-a teljesen, 33%-a részben úgy élte meg, hogy gyakran szembesül ilyen tartalmakkal. Szinte azonos volt ugyanakkor az ellenkező előjelű választ adók aránya is: 32% kevésbé jellemzőnek, 15% egyáltalán nem jellemzőnek látta a kifogásolható tartalmak gyakori jelenlétét. A válaszok alapján tehát nehéz lenne sarkos állításokat tenni arról, hogy mennyire meghatározó a Facebook-élményben a kifogásolhatónak tartott tartalmak jelenléte – és éppen ez a kutatás egyik legfontosabb eredménye.

Az alábbi ábrán néhány olyan csoport adatai is láthatók, amelyek tagjai között az összes felhasználó átlagához képest többen voltak azok, akik úgy érzik, határozottan gyakran találkoznak kifogásolható tartalmakkal. Ilyenek, mások mellett:

- a legfiatalabb felnőttek,
- azok, akiknek nagyon sok – ezernél több – Facebook-ismerősük van,
- azok, akikre nagyon jellemző, hogy politikusok és/vagy közéleti szereplők oldalait, közléseit követik a Facebookon,
- és azok, akik több alkalommal is törölték már általuk adminisztrált facebookos felületről más felhasználók hozzászólásait.

¹ Az elemzés készítői: Nádori Péter (elemzés), Rab Árpád (adatok)

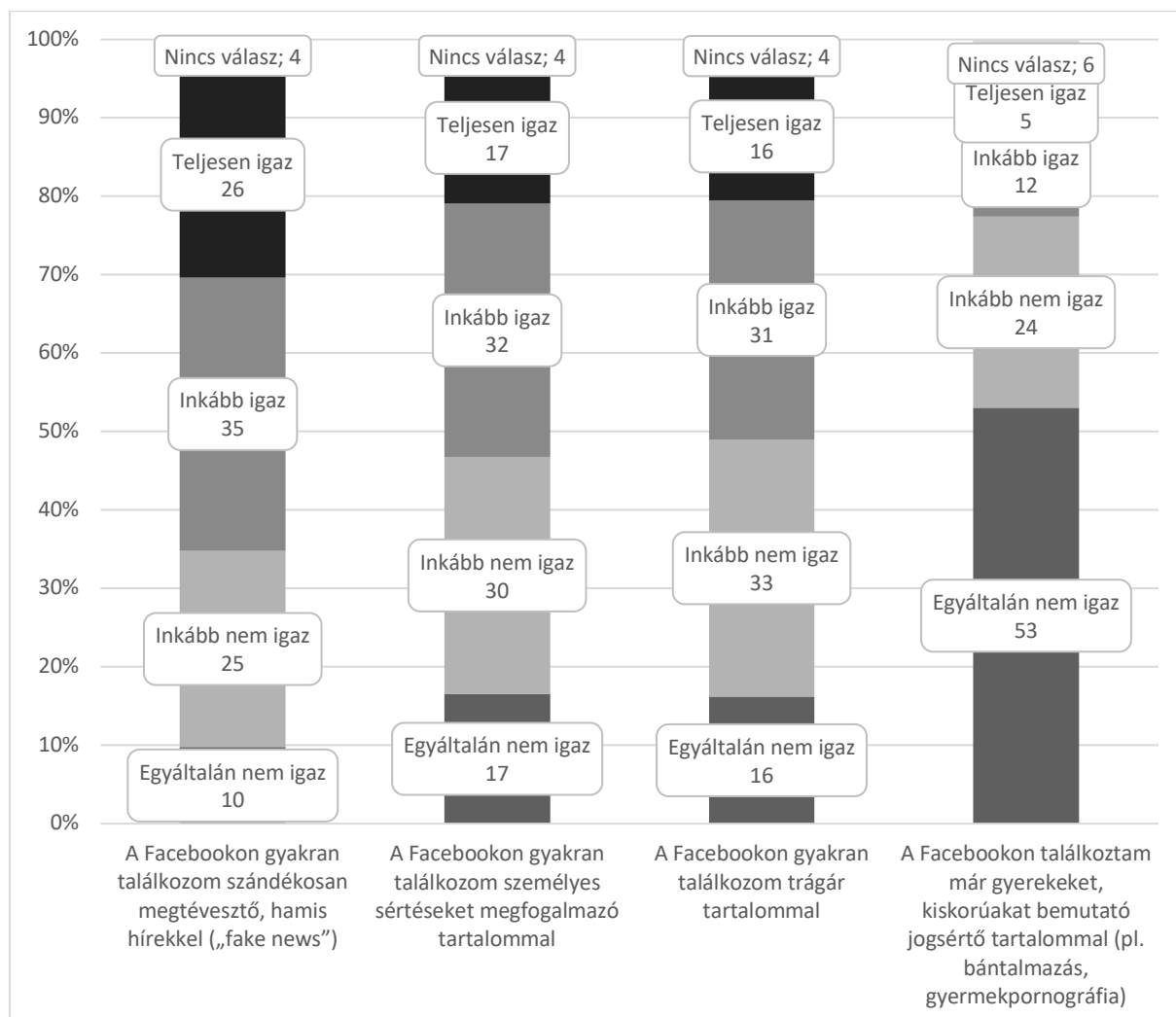
² Módszertan: a kérdőívben állítások szerepeltek, a válaszadók pedig négyfokú skálán határozták meg, hogy egy-egy állítás szerintük mennyire igaz, illetve mennyire jellemző rájuk. A „kifogásolható tartalom” fogalmát a kutatás nem definiálta, hiszen a felhasználók személyes megítélésének megismerése volt a cél.

2. Megtévesztő hírekkel sokan, gyermekeket érintő jogsértő tartalommal kevesen találkoztak a Facebookon

A kutatás azt is vizsgálta, hogy bizonyos típusú, egyértelműen jogsértő, illetve általában problematikusnak felfogott tartalmak mennyire meghatározói a Facebook-élménynek. Ebben a körben az derült ki, hogy a magyar facebookozók számára a szándékosan megtévesztő, hamis hírek az általában vett kifogásolható tartalmaknál is gyakoribb jelenségnek mutatkoztak: összesen 61%-uk esetében volt igaz teljesen vagy részben, hogy gyakran szembesülnek ilyen tartalmakkal. A személyes sértéseket megfogalmazó, illetve trágárságot tartalmazó közlésekre vonatkozó válaszarányok közel azonosak voltak, és szinte teljesen egybevágtak az általánosan vett kifogásolható tartalmakra vonatkozókkal. Sokkal kevesebben mondták ugyanakkor, hogy egyáltalán találkoztak már gyerekeket, kiskorúakat bemutató jogsértő tartalommal a platformon (mivel az előzetes hipotézis is az volt, hogy az ilyen tartalmak való találkozások sűrűsége szerencsére nem nagy, annak érdekében, hogy értelmezhető eredmények szülessenek, itt eleve nem arra vonatkozott a kérdés, hogy gyakran

találkoznak-e ezekkel a felhasználók, hanem arra, hogy egyáltalán eléjük került-e ilyesmi). Mindössze 5% szerint volt teljesen igaz, hogy látott már ebbe a körbe sorolható bejegyzést, képet, videót a Facebookon.

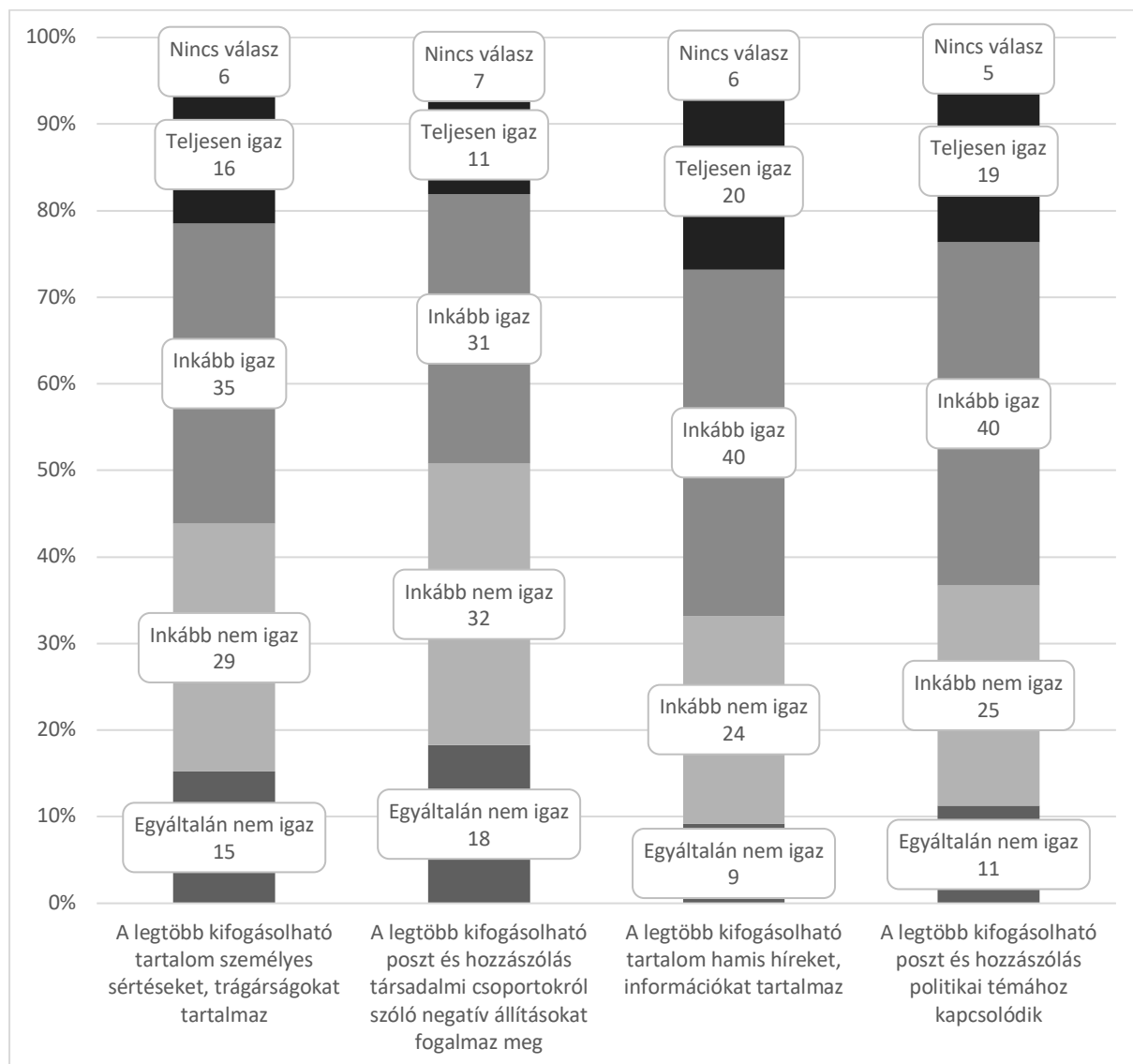

Kiemelt figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a fiatalabb Facebook-felhasználók között jóval nagyobb arányban vannak olyanok, akik a gyermekeket vagy kiskorúakat bemutató tartalmakkal való találkozásról számolnak be. Az átlagos 53%-hoz képest a 18-24 évesek csupán 37, a 25-35 évesek 44%-a választotta az „Egyáltalán nem igaz” lehetőséget ennél az állításnál. A skála másik végén hasonló a helyzet: az átlagos 5%-kal szemben a 18-24 évesek 12, a 25-35 évesek 7%-a mondja teljesen igaznak/jellemzőnek, hogy találkozott már ilyen tartalommal a Facebookon, és ezekben a korcsoportokban az összesített 12%-kal szemben 25, illetve 14% jelölte az „Inkább igaz” választ.

A kutatás arra is választ keresett, hogy egyes meghatározott típusú, nem kívánatos tartalmak előfordulását mennyire tartották meghatározónak a platformon a felhasználók.³ Ezekből a válaszokból is az derült ki, hogy – legalábbis a felkínált lehetőségek közül – a megtévesztő, hamis hírek a legelterjedtebbek a Facebookon a felhasználók szerint. Közel azonos mértékű volt az egyetértés ugyanakkor azzal az állítással is, mely szerint a Facebookon a legtöbb kifogásolható poszt

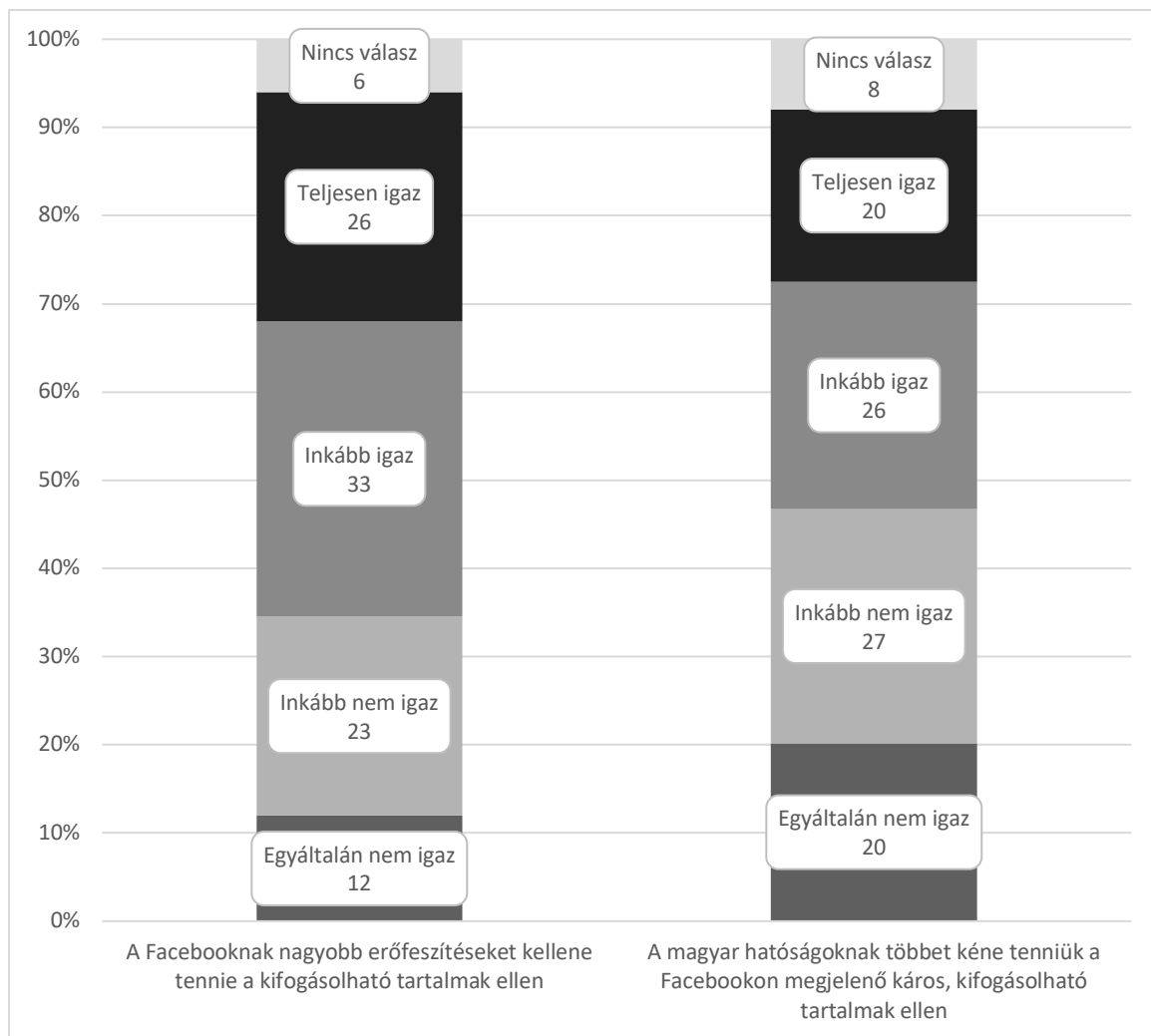
³ Itt ugyancsak a kérdőívben megadott állításokra reagáltak a négyfokú skálán a felhasználók, vagyis előfordulhatott, hogy ugyanaz a válaszadó többféle tartalmat is azonosan értékel.

és hozzászólás politikai témához kapcsolódik: a facebookozók 19%-a szerint ez teljesen, 40%-uk szerint inkább igaz volt.

3. A felhasználók többsége szerint a platformnak többet kellene tennie a kifogásolható tartalmak ellen – és sokak szerint a magyar hatóságoknak is

A kutatás választ keresett arra is, hogy a felnőtt magyar facebookozók szerint mennyire voltak elégségesek vagy elégtelenek azok az erőfeszítések, amelyeket maga a platform, illetve az illetékes magyar hatóságok tesznek a káros, kifogásolható tartalmak ellen. A felhasználók bő negyede jelölte teljesen igaznak, további egyharmada inkább igaznak azt az állítást, hogy a Facebooknak fokoznia kellene ilyen irányú erőfeszítéseit. A magyar hatóságoktól valamivel kevesebben várták volna el ugyanezt (20 és 26%).

Feltűnő, hogy a magyar hatóságok fellépésére arányaiban a legtöbben a legfiatalabb, 18-24 éves korosztály tagjai közül számítottak volna. A két „igaz” válaszlehetőséget összesen 52%-uk választotta ennél az állításnál, és csak 9% volt teljesen elutasító. A második leginkább hatóságifellépés-párti korosztály a 65 év felettieké volt, 49%-os „igaz” aránnyal.